

DOM JE TAMO GDE JE SREĆA

O čuvenoj tezi da sve srećne porodice liče jedna na drugu već je sve napisao jedan od najvećih pisaca, ali sto i nešto godina kasnije, ona ostaje apsolutna istina. Istraživanje UNICEF-a i Hemofarm Fondacije pokazalo je da Srbi, iako na mnogim listama uvek na vrhu nesrećnih nacija, imaju nešto što ih pokreće, budi nadu i čini srećnima. A to je porodica. Raduje nas odsustvo konflikta, složna familija, puno razumevanje i poštovanje, zajedničke aktivnosti sa decom i podrška najbližih. Kad to imaju, Srbi onda lakše podnose sve ove teške decenije. Je li to utkano u naš genetski kod ili se po tome razlikujemo od drugih nacija? **Piše Zorica Marković**

Kažu da sve ide iz porodice, i vaspitanje, i određenje i sreća. Posebno ovo poslednje. Ona može da bude vaša najveća snaga, ali i najveća slabost. Svakako postoje trenutci kad nas naši najbliži izlude, nekoga čak i upropaste zauvek, ali kad je najteže, uvek se vraćate kući.

Mnogima je porodica decenijama

bilo utočište. Kažu da je ona pomalo kao gnjecava pita od krušaka, nije savršena, ali - ko se žali?

O čuvenoj tezi da sve srećne porodice liče jedna na drugu već je sve napisao jedan od najvećih pisaca, ali sto i nešto godina kasnije, ona ostaje apsolutna istina. Istraživanje UNICEF-a i Hemofarm Fondacije, koje je sproveo Centar za istraživanje javnih politika, pokazalo je da Srbi, iako na

mnogim listama uvek na vrhu nesrećnih nacija, imaju nešto što ih pokreće, budi nadu i čini srećnima. A to je porodica.

Čak 67,7 odsto ispitanih porodica sa decom izjasnilo se kao srećno, a 20,7 kao delimično srećno. Njih najviše čini srećnima odsustvo konflikta, složna porodica, puno razumevanje i poštovanje, zajedničke aktivnosti sa decom i podrška najbližih. Kad to

imaju, Srbi onda lakše podnose sve ove teške decenije.

Najupućeniji u ovo istraživanje, Marko Milanović iz Centra za istraživanje javnih politika, ističe da je ono pokazalo da „jedan od oslonaca našeg društva sigurno jeste porodica“.

„Većina porodica u Srbiji ima jaku socijalnu mrežu, koja uključuje kako članove uže i šire porodice, tako i prijatelje. Većina ispitanika smatra da može da se osloni na ovu socijalnu mrežu kada su im potrebni različiti oblici podrške. Ovo je u skladu i sa nalazima velikih međunarodnih istraživanja koje ukazuju da su porodice u društvima u tranziciji vitalne i da porodična mreža pruža svojim članovima emocionalnu, socijalnu i ekonomsku pomoć, dok je u razvijenim skandinavskim zemljama visok nivo bogatstva i materijalne i socijalne podrške od strane države doveo do slabljenja bliskih porodičnih odnosa. Usporedna istraživanja ukazuju da upravo ova jaka socijalna mreža može da objasni podatak da je sreća, koja je u većoj meri povezana sa bliskim odnosima i emocionalnom razmenom, viša u tranzicionim društvima od zadovoljstva životom, koje u većoj meri obuhvata evaluaciju celokupnog položaja pojedinca u društvu“.

On ističe da u situaciji kada prihodi nisu dovoljni da obezbede osnovnu egzistenciju, što je prema istraživanju kod oko 10 odsto porodica, materijalna deprivacija ima negativan uticaj na sreću, dok dalji porast prihoda ima veoma mali efekat na sreću.

„Kada porodica nema osnovna sredstva za život, loša materijalna situacija delom utiče na sreću direktno, a delom indirektno preko problema koji se javljaju u porodičnom funkcionisanju, što opet ukazuje na važnost porodičnih odnosa. Istraživanja su pokazala da ekonomska kriza više utiče na sreću ljudi koji visoko vrednuju novac i materijalni aspekt, nego na osobe kojima su u životu važniji porodica i skladni odnosi sa drugima.“

Katlin Brašić iz UNICEF-a kaže da smo iz ovog istraživanja saznali da porodice sa decom u Srbiji imaju veliku podršku proširene porodice, što nije slučaj u mnogim zemljama.

„Porodice sa decom u Srbiji su usmerene na svoje najbliže, možda i iz ekonomskih razloga. Koji god bio razlog, jake su veze sa proširenom porodicom i prijateljima, a to je važno za

Porodice bez dece takođe mogu da budu srećne. Za njih važi ista formula - ako žive život koji ima smisla i ima svrhu i ako su odnosi između partnera obeleženi podrškom, usklađivanjem i rešavanjem nesuglasica uz uzajamno poštovanje

Dr Aleksandar Baucal

sreću. Svest o značaju dobrih odnosa, važnost postojanja razumevanja i poštovanja u kući, nešto je na šta moramo stalno da se podsećamo“, navodi Katlin i dodaje da su se i istraživači iznenadili do koje mere ne postoje korelacije sreće sa materijalnim statusom, osim kod siromaštva.

„Jeste začuđujuće ako uzmemo u obzir koliki akcenat stavljamo na materijalni aspekt našeg života. Zanimljivo je da nas potrošnja ne čini srećnim, osim ako kupujemo nešto za nekog drugog, tj. ako postoji element solidarnosti i davanja.“

Naša sagovornica ocenjuje da ipak nije pohvalno to što one porodice koje su u krizi, nemaju dovoljno podrške da te krize i prebrode.

„Pošto siromaštvo negativno utiče na sreću, a ne toliko visina primanja, prioritet bi trebalo da bude povećanje zaposlenosti, a ne plata. Isto tako važno je ulagati u ljude i u međuljudske odnose. U srećnim nacijama, velika pažnja se pridaje roditeljstvu, uslugama za porodice sa decom i međugeneracijskoj solidarnosti. Zajednice ulazu u različite aktivnosti koje uvezuju i povezuju ljude. Javne politike su prepoznale da je tajna sreće u našim odnosima sa drugim ljudima, da solidarnost daje životu smisao i država nikad ne može da brine o ljudima onako kako mogu drugi članovi porodice - ako i kada se oni podrže onako kako treba.“

Profesor na Filozofskom fakultetu, psiholog dr Aleksandar Baucal, smatra da je dobra vest što dve trećine porodica smatra sebe srećnima, ali ipak veruje da istraživanje ne treba tumačiti jednoznačno jer on otvara nekoliko važnih tema za razmišljanje.

„Psihološka istraživanja sreće su pokazala da postoje tri različite vrste sreće - sreća u 'holivudskom smislu' koja podrazumeva opuštenost, nasmejanost i zadovoljene želje, sreća koja se odnosi na učešće u aktivnostima koje imaju dublji smisao za osobu, i sreća koja potiče od osećaja da naš život ima svrhu i da smo povezani sa nečim što je veće od nas samih.“

Deca nam svakako pružaju priliku da osetimo smisao i svrhu svog života i budemo srećni u drugom i trećem smislu tog pojma. Međutim, deca mogu biti i izvor velikih briga posebno kada se živi u teškim uslovima, smatra profesor Baucal.

„Deca mogu biti izvor velikih briga, ali i izvor istinskog i ispunjavajućeg zadovoljstva i sreće u životu. Ono što čini razliku jeste kakvi su odnosi unutar porodice. Razumevanje, podrška, međusobno usklađivanje i rešavanje nesuglasica i različitih želja i potreba su oni što čini razliku. Porodice bez dece, takođe, mogu da budu srećne. One nisu bile uključene u ovo istraživanje, ali je važno da se izbegne implicitna poruka da porodice bez dece ne mogu da budu srećne. Za njih važi ista formula sreće - ako žive život koji ima smisla i ima svrhu i ako su odnosi između partnera obeleženi razumevanjem, podrškom, usklađivanjem i rešavanjem nesuglasica uz uzajamno poštovanje.“

Kad govorimo o tome da postoje i porodice koje nisu srećne, da je naša zemlja poslednjih decenija zanemari-la tradicionalne porodične vrednosti, ekspert za decu i porodice u riziku Željka Burgund, izvršni direktor organizacije „U krugu porodice“, kaže:

„Odgovor leži u razumevanju složenih društvenih odnosa koji su započeli još posle rata promocijom veće ravnopravnosti polova, migracijama velikog dela stanovništva iz sela u grad, sistemskom društvenom brigom o mladim naraštajima, ali moglo bi se reći i indoktrinacijom celog stanovništva ex-Jugoslavije o napuštanju 'starih pogleda na svet'. To podruštvljavanje porodičnih zadataka vremenom je uticalo na smanjenje roditeljske moći u vaspitanju. Na tako složene društvene uticaje koji su pogodili porodicu od šezdesetih godina 20. veka, desile su se katastrofalno teške političke promene koje su obe-snažile porodicu do te mere da neke od njih nisu imale kapacitet da se no-

se sa izazovima. Porodica je bila u potpunosti prepuštena sebi i još se osećaju posledice“, navodi Željka.

Pitanje je šta jednu naciju može ponovo učiniti srećnom.

„Osećaj sigurnosti i pripadnosti su ključne reči. Treba preispitati tradicionalne, ali i savremene, kao i specifične porodične vrednosti, rituale i navike koji određuju nacionalni i kulturološki identitet svake porodice, i ponovo staviti fokus na one porodične vrednosti koje će nam obezbediti ponovni osećaj sigurnosti i sreće, ako ih se kontinuirano pridržavamo“.

Dečji psihijatar doc. dr Milica Pejović Milovančević smatra da su daleko iza nas vremena romantično-poetičnog prikazivanja porodice i idealizovanje njene uloge. „Sad samo ponekad na TV-u vidimo te idealizovane porodice. Ranije su porodice imale čvrstu strukturu, u takvim vremenima porodica je funkcionisala po principu svi za jednog - jedan za sve - čvrste patrijarhalne porodice su za nama, anahrone, pogotovo u urbanim uslovima“, kaže dr Pejović Milovančević.

Istina je, ipak, da kad je teško spolja, vraćamo se i bežimo svom nukleusu, a to je porodica:

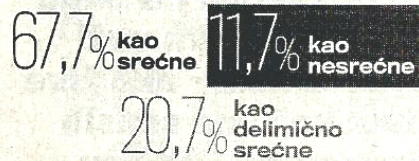
„Gradimo svoju malu srećnu oazu, kao utočište koje nas hrani i održava. Van porodice smo samo jedan običan činovnik, radnica, tragač za poslom“.

Dr Pejović Milovančević kaže da je roditeljska uloga izuzetno složena jer roditelj pomaže detetu i da izgradi i sliku o sebi.

„Ponašanje roditelja u porodici prema deci je važna karika u vaspitanju i podizanju deteta. Roditeljstvo nije dar, već veština i onaj ko želi i prepoznaje potrebu da se razvija u toj veštini rešava probleme u porodici na konstruktivan način.“

*Izvor: UNICEF i Hemofarm fondacija (CENTAR za istraživanje javnih politika)

PORODICE SA DECOM SU SE IZJASNILE

KAD JE LOŠ ODNOS U PORODICI

POSTOJANJE BLAGOG KONFLIKTA

KAD NEMA KONFLIKTA

KAD JE LOŠ ODNOS RODITELJA I DECE

MANJI PROBLEMI

ZAJEDNIČKE AKTIVNOSTI

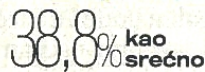
RAZGOVOR PRED SPAVANJE ILI ČITANJE PRIČA

ODLAZAK U PARK ILI NA IGRALIŠTE

SPORT ILI HOBI SA DECOM

KONCERT, BIOSKOP, JAVNI DOGAĐAJ

Da li umemo da rešavamo probleme, zavisi od veština i kapaciteta onih koji porodicu čine. Nekad smo skloni da mislimo da je ono što je tradicionalno pravo, dokazano kao uspešno - po principu 'šta nama fali koji smo tradicionalno vaspitani...'

Direktorka Hemofarm Fondacije Snežana Radočaj ističe da svako ima svoju percepciju realnosti i sreće, ali da je istraživanje pokazalo da je „bez obzira na sve, sreća u složnoj porodici u kojoj članovi poštuju i podržavaju jedni druge, u kojoj postoji osećaj zajedništva, ali i osećaj podrške šire porodice“. Snežana, ipak, ne želi da generalizuje greške jednog naroda:

„Na osnovu našeg iskustva, možda smo često suviše ponosni da tražimo otvoreno pomoć. A istraživanje je pokazalo da je upravo pomoć šire socijalne mreže, porodice, prijatelja i čuvenog srpskog brenda 'komšija', ta koja porodicama pomaže da budu srećnije i ostvarenije. Država i društvo trebalo bi da podrže porodicu na različite načine. Kako rezultati istraživanja pokazuju da 80 odsto porodica smatra da im je u današnje vreme potrebna dodatna podrška i edukacija vezano za vaspitanje i podizanje dece, Hemofarm Fondacija, u saradnji sa UNICEF-om, namerava da ulaže u edukaciju i širenje dobrog roditeljstva, jer želimo da pozitivne roditeljske prakse postanu norma u svakom domu u našoj zemlji.“

Šta pojedinac, odnosno roditelji, mogu da urade za svoj mikrosvet i svoju porodicu?

„Mogu da se bave decom. Da ih slušaju, podržavaju, neguju njihovo mentalno i fizičko zdravlje, organizuju zajedničke aktivnosti. Na kraju dana, porodica je bila i ostaće najvažniji i najveći resurs za svako dete, a složna porodica predstavlja najbolju osnovu za zdravo odrastanje.“ **N**